

שואו של הילד

מה היה קורה אילו היתה הוצאת ספרים עברית מתרגמת את מלחמה ושלום של טולסטוי ומפרסמת את התרגום העברי תחת השם אהבה במדרון החיים? או אילו היתה קוראת להמלט המוות הגדול, או משנה את שמו של אותנו לסבך היצירים? לא היה קורה שום דבר, זה היה קורה, משום שאיש בארץ לא היה מעז לנגוע בשמה של יצירה ספרותית.

לשמה של יצירה אמנותית יש חשיבות כמעט כמו ליצירה עצמה. לתוך השם מכניס היוצר את התמצית המתומצתת ביותר של היצירה. מלחמה ושלום הן שתי מילים המסמכות את כל ארבעת הכרכים ומאות העמודים של הספר.

באמצעות השם מכניס הסופר את הקורא לאחירה של היצירה. די לקרוא את הכותרת חלום ליל קיץ, כדי להיות בתוך האחירה של כל מה שיבוא לאחר מכן. די לשמוע את השם הזמרת הקרחת, כדי להיות מוכנים לקבל את ההגיון המצחיק, האבסורדי, של יונסקו. של גבעת הכנים מתח ומשמעות. בגבעת החול של עגנון מופיע הנושא של גבעת החול רק בסוף הסיפור, ומבחינה כמותית הוא תופס בסיפור חלק קטן מאד, אבל הסיפור כולו מקבל את ההארה שלו באותה גבעת-חול קטנה.

ישנם שמות סימבוליים. ישנם שמות מצחיקים. ישנם שמות בעלי משמעות עמוקה, או שטחית. ישנם שמות היוצרים מתח אמיתי, או מזויף. אבל כל השמות הם חלק בלתי-נפרד מהיצירה עצמה.

תאווה היצירים. הקולנוע הוא אמנות, אם כי רוב הבמאים והצופים אהבים לשכוח את זה. לסרט, כמו לכל יצירה אחרת, יש שם, והשם הוא חלק בלתי-נפרד ממנו. הלוגויה הנגרבת הוא שם פיוטי, מטרף, של סרט שיש בו אהבה פיוטית מטרפת. חור בלבנה הוא שם משוגע של סרט משוגע. עד כלות הנשימה משמש פירוש וביאור לכל מה שבא בעקבותיו. בשם המייבב האדום אפשר למצוא את העיר המודרנית המימבדית, את הגעגועים לאיזשהו מקום טבעי, מידברי, שיש בו שמש, טבע וצבעים. את הצבע האדום העומד לצבע האפור המעורפל הממלא את כל הסרט. אפילו השם 8½ קשור לנושא האוטוביוגרפי של הסרט.

בארץ נהוג להתייחס לשם הסרט כאילו היה טעות של היוצר. נהוג להתייחס כאן אל סרטים לא כאל אמנות, אלא כאל בידור המוני בלבד. לכן ממצויים כאן לסרטים שמות מברזים והמוניים.

שם כמו חמישים אף דוגאר בשמש אינו נראה למפיצים די המוני, והם החליפו אותו לתאווה לאור השמש. כשהם רואים שהמילה תאווה מכניסה כסף, הם מוסיפים אותה לכל סרט, וכך בא גל של תאווה: התאווה הגדולה, תאווה אשה, אשת התאווה, תאווה נשים. במדרון התאווה ותאווה במדרון. אחר כך מסתבר שגם יצירים הם סחורה טובה, ואז באים: יצירי אשה, אשת היצירים, עיר היצירים. אחר כך בא איוה גאון, מחבר את שתי ההצלחות, ויוצר הצלחה שלישית בשם תאווה היצירים.

גורל, למשל נחשב למלה מבטיחה. לסרטו של טריפו, לירות בפסנתרן קראו כאן גורלו של פסנתרן, אבל אז זה עדיין לא היה כל כך במודה. היום זה במודה, ויש ארבעה סרטים גורליים בארבעה בתי-קולנוע בארץ: גורלו של אקדוחן, הדוקרוב הגורלי, הקרב הגורלי (ראה קולנוע) ומבצע גורלי.

גוף זכב במדרון. יום אחד מתגלה הסיכון החשאי ג'מס בונד 007, ומאז אין סרט ריגול שאין מדביקים לו את המילה סוכן, או חשאי, או את הספרה 7, או את האות ג'. כך, כשהגיע לארץ בעל-לשם סרטו של שברול הנמר אוהב בשר טרי, קראו לו המפיצים סוכן פ.ב.א. 707, והחביאו היטב את שמו של שברול. הקהל אכל את הפתיחה, ושברול הצליח להחזיק מעמד שלושה שבועות בקולנוע מתמיד.

גורלו של גודאר קשה עוד מזה של שברול. גם כשהוא עושה סרט עם בריגיט ברדו, אין המפיצים הישראלים סומכים עליו. וכך, במקום הבונ, קראו לסרטו הנגף והלב. זוהי אחת הסיבות לכך שאנשים לא הבינו את הסרט.

עכשיו עומדים להציג בקולנוע אופיר את סרטו להיות את חייה. קראו לזה, לא פחות ולא יותר, מאשר האשה במדרון החיים.

הצלחה נוסח ישראל. לאחר ההצלחה הגדולה של מלינה מרקורי ברק לא ביום ראשון, הביאו ארצה סדרה של סרטים הפתוחים ביום הראשון והסגורים ביום הראשון. לאחר ההצלחה של אן להצליח בעסקים בלי להתאמץ, החליפו את שמו של הסרט המוצג עכשיו בקולנוע תל-אביב מאיש החברה לאין להצליח בלי להתאמץ.

וזהו רק התחלה. אפשר כבר לראות מראש איך אפשר יהיה להיכשל בלי להצליח, להצליח בלי להיכשל, איך אפשר יהיה להצליח בעסקים, בעבודה, באהבה, בתאווה, ביצירים, כל זה בכלל בלי להתאמץ.

אחר-כך תבוא איוה הצלחה אחרת, שתציל את הצופה הישראלי מהשם הנורא הזה, כשם שההצלחה הצילה אותו מהשם הנורא: גירושין-נשואין-אהבה-יצירים-פיתוי-נשואה / נוסח איטליה.

ואולי, אם יצגה השם, יבוא משהו שיציל את הצופים — בלי להתאמץ, כמוכּן — מהמפיצים הנותנים שמות בדויים לסרטים.

מדי פעם בפעם מחזרי הפסיכיאטרים אל המרחב הפתוח.

גרמניה

הנאצי של דליה

בהתחלה אסור היה להזכיר את שם גרמניה בארץ. אסור היה להביא הנה שום דבר גרמני, וביחוד לא סרטים גרמנים. אחר-כך התחיל הקהל להתגעגע לשמאלק הגרמני, והמפיצים הרגישו שהשואה ה' זאת עולה להם הרבה כסף.

הם מצאו להם פיתרון. התחילו להביא לארץ סרטים גרמניים בתחפושות זרה. קראו להם סרטים אוסטרליים. אחר כך התרגלו הקהל, והמפיצים הפסיקו לטרוח ולשנות את השמות. הם רק טרחו להסביר שהבמאים והמשתתפים בסרטים הגרמניים אינם נאצים. עכשיו גם אין טורחים להסביר את זה. דואגים רק שהסרטים עצמם לא יהיו נאציים. זאת אומרת שאם יגיע הנה סרט המטיף לרצח יהודים, לא יקנו אותו ברצי בתי-הקולנוע, הקהל לא ירצה לראות אותו, והמפיצים יפסידו עליו כסף.

הסרט בוטגל האהבה, בהשתתפות לילי פלמר ודליה לביא, הוא סרט גרמני תמים. יש בו סיפור נחמד על אשה מבוגרת, המתאהבת בבחור צעיר משום שבעלה (גיימס מיסון) מניח אותה. זהו סרט משעשע, יפה, עשוי בצורה

אלגנטית, עם הרבה טאקט ושחקנים טובים. בכאי הסרט וידמן, עשה כל חייו סרטי טים טובים עם הרבה טאקט. במלחמת העולם הוא עבד במשרד החינוך של הרייך השלישי, ועשה הרבה סרטים חינוכיים טובים. אחד הסרטים המפורסמים שלו מאותה תקופה הוא הנוער של היום — חיללים של מחר. זהו סרט חינוכי, המתאר בצורה חזקה ומשכנעת את גזע-האדונים הגרמני, המתחנך למלחמה, מחקופת הילדות, בבית-הספר ובשיעורי-הספורט, עד לשהת-הקרב. היום וידמן הוא אחד הבמאים המצליחים בגרמניה. הוא יודע איך לפנות לקהל, ואיך לדבר אליו. הקהל אוהב אותו והולך לראות את הסרטים שלו. המפיקים רבים עליו, ומשלמים לו הון-תועפות בשביל כל סרט. המפיק היחידי שאינו מוכן להעסיק אותו הוא ארתור בראונר, אחד מגדולי המפיקים הגרמניים. אבל הוא יהודי.

רק מתוך חובה. האליבי של וידמן לתקופה הנאצית שלו הוא האליבי הגרמני המקובל: "הייתי חייב לעשות את זה". הוא מסביר, אבל לא עשיתי את זה מתוך הכרה. רק מתוך חובה. ובקשר ליהודים: "לא היה לי שום דבר נגד היהודים. אני לא נגעתי בשום יהודי".

נגעו בהם רק אותם שהושפעו מהסרטים שהוא עשה, מתוך חובה. כשנשאלה דליה לביא מדוע הסכימה לשחק בסרט, ענתה: "לא ידעתי שהוא היה נאצי. זה נודע לי רק מאוחר יותר."

תדרוך

העולם הזה ממליץ מה לראות, לפי סדר העדיפויות הבא: *** — חובה לראות; ** — רצוי לראות; * אפשר לראות; • אסור לראות.

מחזות

*** **הכרמסת** (תיאטרון זווית) ביצוע שובה-לב של מחזה פולני אהנגארדי, בבימוי של קונראד סויגורסקי. פרקים וחלרי מות בחייו של גיבור אנטגיבורי. מיכאל כפיר.

*** **מי מפחד מורג'ינינה** וולף? (הבימה) הישג בלתי רגיל לתיאטרון רון ישראלי. מחזה מודרני, משעשע ומדהים כאחד, בו משחקות ארבע נפשות ברצח פסיכולוגי ובהתאבדות רוחנית.

*** **לאחר הנפילה** (תיאטרון הקאמרי) חשבון-הנפש של אינטלקטואל הניצב בפני כישלון אהבותיו ויחסי-התקשורת האנושיים שלו. וידוי כמעט-אישי של ארתור מילר, בו תופסת חלק מכריע מי שהיתה אשתו. גרעין שמר, גילה אלמגור.

סרטים

** **הקרב הגורלי** (פאר, תל-אביב) תיאור קולנועי רחב של שבט אינדיאני ה' בורה מהשמורה שלו, והולך מרחק של אלפי קילומטרים אל ארץ מולדתו. סרט עם הרבה שמיים, הרבה אדמה, הרבה גיבורים, הרבה סוסים והרבה לב (ראה מדור קולנוע).

*** **פריני** (מירון, חיפה) שמו ה' חדש של 8½. אם לא תיקנו את הסרט כמו שתיקנו את השם, כדאי עדיין ללכת לראות אותו.

** **איך להצליח בני להתאמץ** (תל-אביב, תל-אביב) ג'אן פייר קאסל משיג נשים, איכל, מכונות מפוארות, וחברים עשירים, בעזרת העצלות שלו. הוא עושה את זה בצורה משעשעת, בסרט עליו של פיליפ דהברוקה.

** **זורבה היווני** (הוד, תל-אביב; עצמון, חיפה) הרי כרתים, הים של יחן, ה' כפרים הפרימיטיביים של כרתים ופילוסוף פיית-החיים ההדוניסטית של זורבה היתני עברו מספר מצויין לסרט טוב, המבויים בצורה קצת ארוכה, קצת מלאכותית מדי, וקצת יומרנית מדי. מישחקו של אנטוני קחיין טוב. מישחקו של ידיו הסופר רע, כל השאר בסדר.

*** **בקט** (אלנבי, תל-אביב; אורלי, חיפה) סרט רדוד במקצת, אך מדהים בעוצמתו, הנובעת בעיקר מדמותו של המלך הנרי השני, והאהבה המזוהה שהוא רוחש ליודיו בקט. דמותו של בקט (ריצ'ארד בורטון) עשויה ברישול. הנאמנות שלו ל' מלך בהתחלה, לכניסה ולעם הסכסוני אחר-כך, אינה משכנעת. מישחק גאוני של פיטר אוטול בתפקיד המלך.

* **המלכה כריסטינה**, (עדן, ירוש' לים) **מאריה וולבסקה** (מקסים, תל-אביב).

* **השוטר מסן טרופז** (ארטון-דוד, תל-אביב) קומדיה צרפתית, שבקטעים הטר' בים שלה יש גם נהדר, שמש, סן טרופז היפהפה, ופארודיות על אושי משטרה, מדים, פאתוס קרבי, והחברה הגבוהה. בקט' עים הרעים שבה, יש חוכמות נבוכות ומישחק מוגזם של לואי דה פונס.

* **טופקאפי** (פריז, תל-אביב; בית ה' עם, חיפה) קבוצה של אנשים שובבים ונחמ' דים עורכים שוד שובב ונחמד. גם הסרט וגם השוד מבוצעים טוב. מלינה מרקורי נהדרת.

* **כמעטין המתגבר** (פאר, חיפה) הסרט שהשפיע על דור שלם, והמטיף — כמעט בלי משים — לאידיאלוגיה כמעט-פאשיסטית; זכותו של הפרט הגאוני להעי- מיד את עצמו מעל לחברה. גארי קופר ז"ל, כאדם עליון, לוחם בתחוונות הצהובה, המסמלת את תקופת התמונים.

** **אמריקה אמריקה** (אורגיל, ירושלים) האליבי של אליה קאזאן לתקופה המקיארתיסטית שלו. נסיון להראות לעולם מהי אמריקה בשביל נער רגיש ושאפתני שגדל בתורכיה. תיאור איטי מדי, ארוך מדי, מלא פולקלור, של כל מה שאותו נער מסוגל לעשות, כדי להגיע לארץ האפשרו-

ענייני תלמידי ישיבה

פנה מיד "המכון לתלמידי ישיבה" לחוב שלמה המלך מס' 21-23 תל-אביב • מספר המקומות מוגבל!

הורים ותלמידי ישיבה!

שעורים פרטיים (בכל המקצועות).

הכנה לבחינות מעבר | מתמטיקה, מסיקה, אנגלית

הכנה לשנה"ל הבאה | לתלמידי חמישה, ששית, שביעית

הכנה לתיכון — לגומרי כיתה ה' (מתמטיקה, אנגלית)

הכנה לסקר — לגומרי כיתה ה' (חשבון, אנגלית ועברית)

קורס כתיב, דקדוק והבעה עברית.

קורס דקדוק אנגלי.

המכון לתלמידי ישיבה מקיים:

אנגלית

ששית

שביעית

עברית